

LUNDS
UNIVERSITET

WE ARE AMERICANS

Om retoriken bakom USA:s krig mot terrorismen

Kandidatuppsats

**AVDELNINGEN FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER
HISTORISKA INSTITUTIONEN**

KURSKOD: MRSK30
TERMIN: HT2012
HANDLEDARE: Olof Beckman
NAMN: Fredrik R. Åhsberg
OMFÅNG: 10 633 ord

ABSTRACT

9/11 – 2001. 3000 Americans have died as a direct result of the Al-Qaeda sanctioned terror attacks against the USA. The Americans were in tears, tears that soon would emerge into anger, hatred and determination – Determination to once and for all eliminate the terrorists that performed these despicable acts against their beautiful, free nation. But also, as the President proclaims, to spread the ideologies and the words of *Freedom*, *Human Rights* and *Democracy* in a region where totalitarian governments and fanatic beliefs have harassed the population for centuries. *International Revenge* has been a central concept throughout the writing of this essay – what are the causes of it and was revenge the main engine behind the creation of ex-president George W. Bush's now infamous "Global War on Terror" or was the "Global War on Terror" just a legitimate reaction on the horrendous events that shook the world on 9/11?

The purpose with this essay has been to enlighten a new aspect of international relations through a cluster criticism analysis of three U.S presidential speeches, from 2001, 2006 and 2011. The focus has been on the concepts of *terror*, *freedom* and *justice*. Oded Löwenheim and Gadi Heimann, whose research has led to a list of variables to detect a states proneness to seek revenge, has helped to understand the results of the analysis. My main purpose with this essay has been to get a deeper understanding of how the "Global War on Terror" was perceived from inside a rhetorical, presidential context and if revenge was a main engine behind the laws and the reactions that surfaced after the 9/11-attacks.

Key words: *9/11; Al-Qaeda; Barack H. Obama; Cluster Criticism; Global War on Terror; George W. Bush; Heimann; Human Rights; International Revenge; International Relations; Löwenheim; Rhetorics; Terrorism; USA.*

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INLEDNING	1
1.1	SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	2
1.2	MATERIAL OCH AVGRÄNSNINGAR	2
1.3	TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	4
1.4	METOD	6
	NYCKELBEGREPP	8
	KLUSTERORD	8
2	LITTERATURÖVERSIKT OCH TIDIGARE FORSKNING	10
3	KRIGET MOT TERRORISMEN – EN ÖVERSIKT	13
4	UNDERSÖKNING – TAL TILL NATIONEN	15
4.1	2001-09-11 – STATEMENT BY THE PRESIDENT IN HIS ADDRESS TO THE NATION	15
	TERROR	15
	FREEDOM	16
	JUSTICE	17
4.2	2006-09-11 – FEM ÅR SENARE – PRESIDENT’S ADDRESS TO THE NATION	18
	FREEDOM	18
	TERROR	19
	JUSTICE	20
4.3	2011-09-10 – TIO ÅR SENARE – WEEKLY ADDRESS: REMEMBERING SEPTEMBER 11TH	21
	FREEDOM	21
	TERROR	22
	JUSTICE	23
4.4	SAMMANFATTANDE ANALYS	24
5	AVSLUTANDE DISKUSSION	27
	REFERENSER	29

1 INLEDNING

Sedan president Bush utlyste kriget mot terrorismen den 20 september 2001 på grund av de terrorattacker som drabbade USA den 11 september samma år, så har krig blivit en vardag för det amerikanska folket. Vad som först kunde betraktas som självförsvar utvecklades snart till ett fullskaligt krig mot en, i stor utsträckning, samling otydliga aktörer. Ett flertal hundra personer, även barn, har misstänkts för kopplingar till extremislamistiska terrornätverk som Al-Qaida och därför fängslats på olika platser runt om i världen.¹ Otoliga bevis för USA:s förnedrande behandling av fångar som i internationell folkrätt kan betraktas som tortyr har flutit upp till ytan. En människobehandling som har kritiserats hårt och fördömts från både FN och Europaparlamentet, människorättsorganisationer och stater.² Kriget mot terrorismen har snart skördat upp emot 120 000 civila och lika många soldater.³

Vad som kommer att undersökas i denna uppsats behandlar på vilket sätt kriget betraktas ur det amerikanska presidentämbetets ögon och hur man kan påstå att det förekommer uttryck för hämndbegär i amerikanska presidenters tal efter 11 september 2001. USA:s agerande kan på många vis framstå som irrationellt och en bärande tes är att hämnd kan vara en underskattad variabel som har ingått i det utrikespolitiska beslutsfattandet och främst inom den amerikanska presidentretoriken. Med hjälp av tre amerikanska presidenttal från olika tidpunkter under 2000-talet hoppas jag kunna belysa vilka känslorörelser som härskade och på vilka grunder man kan påstå att uttryck för hämndbegär fanns. Paralleller dras också till hur retorik användes för att legitimera de gärningar som utfördes i kriget mot terrorismens namn samt hur retorik användes för att inkludera den traumatiserade amerikanska befolkningen. Med hjälp av sekundärmaterialet och metoden, analyseras sedan primärmaterialet klusteranalytiskt med hjälp av teorier om internationell hämnd, rättvisa och vedergällning. Undersökningen avslutas sedan med en sammanfattande analys, här kommer ett fokus på rättvisa att hållas för att nå förståelse kring vilken relation hämnd och rättvisa har i presidentretoriken.

---

¹ Therner, Bengt. *Fem år i fångläger utan rättslig prövning*. SR – Sveriges Radio. Publ. 2007-01-10. Hämtad: 2013-03-04.

² Pressmeddelande. Parlamentet uppmanar USA att stänga fånglägret på Guantanamo Bay. Hämtad: 2013-03-04

³ Manarch, Jean Marc. *The War on Terror in numbers*. 2011-05-05. Hämtad: 2013-03-04

1.1 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

Syftet med denna uppsats var att få en inblick i hur kriget mot terrorismen sågs och ses ur en amerikansk, politisk kontext och hur presidenternas retorik kan relateras till olika uttryck för hämndbegär. En genomgång av tre olika ”*President’s address to the Nation*” – två tal av före detta president George W. Bush och ett tal av nuvarande president Barack Obama – har gjorts för att undersöka vilken koppling deras retorik har med den hämndvariabel som valts ut för att närmre analysera vilka uttryck för hämndbegär som kan tänkas förekomma. Föregående forskning har visat att terrorism och de repressalier som utförs gentemot terroristerna fungerar som ett slags kommunikationsmedel. Det har även visat sig att de som kan sägas vara genomförarna av kriget mot terrorismen sänder budskap främst i avskräckande syfte, så som att straffaktioner måste genomföras och att terrorismen måste utrotas. Det har också av förespråkarna för kriget mot terrorismen argumenterats kring hämndaktioner gentemot terroristerna, man menar att även detta är ett budskap som har spridits – ett på många sätt farligt sådant.⁴

Min främsta frågeställning för att nå syftet med denna uppsats blir därför:

På vilka grunder kan man påstå att det förekommer uttryck för hämndbegär i amerikanska presidenters tal efter 11 september 2001?

1.2 MATERIAL OCH AVGRÄNSNINGAR

Primärmaterialet består av tre amerikanska presidenttal till nationen, varav två från före detta president George W. Bush (2001 och 2006) och ett från nuvarande president Barack Obama (2011). De tal som jag har valt att analysera är: ”*Statement by the President in His Address to the Nation*”, 2001-09-11;⁵ ”*President’s Address to the Nation*”, 2006-09-11;⁶ och ”*Weekly Address: Remembering September 11th, 2011-09-10*”.⁷ Nedan följer en beskrivning av de tal som valts ut.

---

⁴ Gray, M. Jacqueline. Wilson, A. Margareth. *Understanding the ‘War on Terrorism’: Responses to 11 September 2001*. Journal of Peace Research. vol. 43, no. 1, 2006, pp. 23–36. Sage Publications (London, Thousand Oaks, CA and New Delhi). s. 27.

⁵ Bush, W. George. *Statement by the President in His Address to the Nation*. The White House, Washington D.C., 2001-09-11. Hämtad 2013-02-20.

⁶ Bush, W. George. *President’s address to the Nation*. The White House, Washington D.C., 2006-09-11. Hämtad 2013-02-20.

⁷ President Obama, Barack. *WEEKLY ADDRESS: Remembering September 11th*. The White House. Office of the Press Secretary. 2011-09-10. Hämtad 2013-02-20.

STATEMENT BY THE PRESIDENT IN HIS ADDRESS TO THE NATION 2001-09-11

Bara några timmar efter attackerna mot USA ställde sig en synligt skakad president inför sin chockade nation och fördömde starkt de händelser som inträffat. Talet mottogs positivt, mestadels på grund av att presidenten utstrålade styrka och säkerhet. Den främsta inverkan talet fick hade att göra med vad som har kommit att kallats Bushdoktrinen. Bushdoktrinen fastställde USA:s rätt att intervensera militärt gentemot vilken nation som helst i fall de ”stöder eller hyser terrororganisationer.” (Författarens översättning.)⁸

PRESIDENT'S ADDRESS TO THE NATION 2006-09-11

Fem år efter 11 september-attackerna gav president George W. Bush ett tal på femårsdagen av de fruktansvärda händelserna. Han talade dock till en helt annan nation än den skakade och förkrossade nation han talade till fem år tidigare. Talet 2006 mottogs inte på samma positiva sätt som det tal som hölls 2001, snarare tvärtom. Kritikerna menade att det främsta syftet med talet var att använda femårsjubileet som en ursäkt till att sätta kriget i Irak i en bredare och en mer politiskt godkänd kontext. Presidenten använde även talet för att belysa var USA stod i sin långsiktiga konfrontation med terrorismen.⁹

WEEKLY ADDRESS: REMEMBERING SEPTEMBER 11TH 2011-09-10

Tio år efter 11 september-attackerna höll president Barack Obama ett tal för att försöka skapa en balans mellan att komma ihåg attackerna och de som dött och att USA samtidigt måste ta sig framåt. President Barack Obama vädjade till sin nation att fortsätta stå starka tillsammans och fortsätta bidra, samtidigt hyllade han den amerikanska motståndskraften.¹⁰ Mycket av fokus låg på att kritisera den föregående administrationens handlingskraft och att betona tillbakadragandet av trupper, samt att påminna den amerikanska nationen om att president Barack Obama beordrat och genomfört en aktion för att tilldela Usama bin Laden sitt slutgiltiga straff.

---

⁸ O'neal, J. Michael. Salem Press. *Milestone documents in American History. George W. Bush's Address to the Nation on September 11, 2001.* s. 2066. Hämtad: 2013-03-03.

⁹ Balz, Dan. Abramowitz, Michael. The Washington Post. *President tries to win over a war-weary population.* 2006-09-12. Hämtad 2013-03-03.

¹⁰ Werner, Erica. The Huffington Post. *Obama Weekly Address: President Calls For Unity On 9/11 Anniversary.* hämtad: 2013-03-03.

1.3 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

Hämnd är ett ord vi förknippar med den kriminella världen, men också ett begrepp som kan användas för att beskriva den mer våldsamma aspekten av internationell politik. För att undersöka primärmaterialet har hjälp fåtts av Löwenheim et al:s teori om internationell hämnd, klusteranalysen, som presenteras i metodavsnittet, kommer att utföras med hjälp av de variabler som Löwenheim et al presenterar för att göra det möjligt att undersöka till vilken utsträckning principen att hämnas tar sig i uttryck i den amerikanska presidentretoriken.¹¹

Utifrån ett arbete gjort av Oded Löwenheim och Gadi Heimann – *Revenge in International Politics*¹² – har jag med hjälp av deras tre variabler tagit fram en teori för att med hjälp av min metod undersöka vilket uttryck kriget mot terrorismen har tagit och tar sig i den amerikanska presidentretoriken. Dessa variabler är föränderliga, därav benämningen *variabler*. Löwenheim et al har i sin undersökning resonerat kring fenomenet statligt sanktionerad internationell hämnd och många av de frågor de ställer sig är i fall denna statligt sanktionerade internationella hämnd existerar samt i vilken utsträckning och varför en stat hämnas. Vad Löwenheim et al vill bidra med är en begreppsbyggnad kring begreppet statssanktionerad hämnd och gör detta med en djupgående fallstudie av kriget mellan Israel och libanesiska Hizbollah (som av Israel har getts namnet *Det Andra Libanonkriget*) år 2006 och då främst med ett fokus på Israels gränsöverskridande hämndaktioner. För att göra denna fallstudie har Löwenheim et al lagt fram hypotesen att nationer kan ha ”känslor” och att detta är beroende av att en nations administration och anställda består av fysiska personer med lika mycket känslorströmningar som dig och mig och därför färgar detta av sig på de beslut som tas. En nations känslor existerar alltså beroende på att individerna känner å nationens vägnar.¹³

Löwenheim et al. har skapat tre variabler för att kunna utläsa hur pass stor risken är att en nation kommer att utföra hämndaktioner, mycket av fokuset läggs på nationens emotionella aspekter. De tre variablerna är (1) *the degree to which a state emotionally experiences harm against it as morally outrageous*, (2) *the extent of humiliation the harmed state feels*, and (3) *the degree to which international retaliation is institutionalized by rules and laws that govern the use of cross-border*

---

¹¹ Löwenheim, Oded. Heimann, Gadi. *Revenge in International Politics*. Security Studies, nr. 17. s. 685–724, 2008.

¹² Ibid. s. 685.

¹³ Ibid. s. 689.

force. Löwenheim et al har som jag nämnde tidigare nämnt undersökt kriget mellan Israel och Libanon 2006 genom en djupgående fallstudie med hjälp av dessa variabler. Fallstudien har de grundat i vittnesmål och transkript från olika israeliska militär- och kabinettsmöten och de har i sin slutsats kommit fram till att hämnd har varit ett återkommande motiv för Israels krigföring på grund av den emotionella och moraliska kränkning som man anser sig ha fallit offer för vid attackerna som Hizbollah utsatt Israel för, men att krigföringen effektivt har begränsats av olika krigslagar och en väl implementerad negativ reciprocitet.¹⁴ Själva hämnden en stat utsätter en annan för är, enligt Löwenheim et al först och främst beroende av hur moraliskt felbehandlad en stat känner att den har blivit. Beroende på hur kränkt och moraliskt felbehandlad staten i fråga känner sig så antingen ökar eller minskar behovet av att utsätta gärningsaktören för skada. Socialpsykologer har kommit fram till att man i de flesta samhällen och kulturer anser att de kränkningar som man själv anser vara mest moraliskt förkastliga, är de kränkningar som triggar igång de starkaste hämndkänslorna – till exempel kränkning av grundläggande moraliska normer, regler och principer.¹⁵ Dessa principer utgör i sin tur grunden för de medborgerliga rättigheter som det specifika samhället/staten vilar på. Rättigheter är på det sättet väsentliga för en stats ”innanförskaps- och utanförskapskänsla”, alltså det som skapar vad som är specifikt för just det samhället och den samhällsidentitet som en nation grundar sig på.¹⁶ Det är just på grund av detta som utifrån kommande attacker på dessa grundläggande rättigheter/identiteter skapar så pass starka känslor som hat, frustration och ilska. Hämnd kan därför anses vara ett försök till att återfå sin forna glans, att visa sitt samhälles styrka och putsa upp den identitet som blivit nersmutsad.¹⁷

De poängterar själva att det inte finns någon specifik vetenskaplig teori som behandlar fallet med internationell hämnd och att det i stor utsträckning saknas detaljerade empiriska studier. Internationella konflikter behöver dock inte innebära att de är grundade på hämnd, det kan dock vara fallet med retoriken som företrädarna för den nation som blivit utsatt använder, i detta fall de amerikanska presidenterna post 11 september-attackerna. Faran med Löwenheim et als teorier är att de är

---

¹⁴ Ibid. s. 701.

¹⁵ Miller, T. Dale. *Disrespect and the Experience of Injustice*. Annual Review of Psychology, 2001. Nr. 52 s. 527–553. s. 536.

¹⁶ Feinberg, Joel. *Rights, Justice, and the Bounds of Liberty*. Princeton University Press, 1980. s. 151.

¹⁷ Löwenheim, Oded. Heimann, Gadi. *Revenge in International Politics*. Security Studies, nr. 17. s. 685–724, 2008. s. 693–696.

normerande då hämnd nästintill beskrivs som en nödvändighet vid internationella konflikter. Om inte försiktighet tas kan hela undersökningen ses som överflödigt då teorin om hämndmotiv kan leda till en oundviklig slutsats. Slutsatserna kan, om inte försiktighet tas, låna allt för mycket från teorin och undersökningen riskerar att framstå som överflödigt. Något som man självklart vill undvika.

I förhållande till primärmaterialet kommer det teoretiska perspektivet ge mig en större förståelse för den amerikanska kontexten och därmed stödja det syfte och den frågeställning som uppsatsen lutar på. Utifrån Oded Löwenheims och Gadi Heimanns variabler för att upptäcka en nations benägenhet att hämnas ska jag med hjälp av klusteranalys, som presenteras i metodavsnittet, analysera den före detta (George W. Bush) och nuvarande presidentens (president Barack Obama) tal till nationen som hölls i samband med 11 september-attentaten och minneshögtiderna för dessa. Jag har i min klusteranalys valt att helt bortse ifrån den tredje variabeln men att slå ihop de två första variablerna till en, detta för att göra analysen mer komprimerad, den variabel som kommer att användas blir därmed: Till vilken grad av moraliskt och emotionellt upprörande smärta och kränkning känner staten att den blivit utsatt för? Denna variabel kommer att användas för att nå förståelse kring resultaten av klusteranalysen.

1.4 METOD

För att analysera presidenttalen har en retorisk klusteranalys valts. Denna speciella metod, främst framtagen av Kenneth Burke och Sonja Foss, erbjuder ett sätt för att fastställa förhållandet mellan talarens viktigaste frågor samt ge nya perspektiv på retorisk kritik som kan ge större upptäckter om talarens motiv och karaktär.¹⁸ Ordval fungerar enligt Kenneth Burke som ledtrådar om talarens världsbild och värderingar och att dessa kan liknas vid skärmar, som han benämner *terministic screens*. Innehållet i dessa ”skärmar” betonar olika infallsvinklar och ämnen framför andra. Genom en klusteranalys – alltså en granskning av skärmarna, dess nyckelbegrepp och klusterord – kan man få en bättre förståelse kring talarens medvetna och omedvetna värderingar.¹⁹

---

¹⁸ Paul E. Mabrey III, *Hurricane Katrina and the Third World: A cluster Analysis Of the "Third World" Label In the Mass Media Coverage Of Hurricane Katrina* (Georgia 2009), s. 14.

¹⁹ Foss, K. Sonja. *Rhetorical criticism*, 4. ed. Long Grove, Waveland Press. 2008. s. 71.

För att genomföra en klusteranalys krävs tre steg. Att man (1) hittar nyckelbegrepp i texten som är signifikanta nog för situationen, här kan man ha både frekvens och intensitet i åtanke. Frekvens i den meningen att begreppet nämns om och om igen, intensitet i den meningen att begreppet i fråga inte nämns lika ofta, men är bärande för argumentet som talaren vill förmedla – intensitet kommer i denna undersökning att trumfa ut frekvens. För att lättare förstå materialet kommer nyckelbegreppen att delas upp i goda och onda begrepp där goda begrepp står för talarens ideal och där de onda begreppen står för motsatsen. Att identifiera och välja ut fler än sex nyckelbegrepp kan bli svårt att hantera, detta på grund av att nyckelbegreppen sinsemellan har ett meningsbärande förhållande som växer exponentiellt. För att genomföra en klusteranalys är 3-6 nyckelbegrepp att föredra. På grund av de begränsningar som existerar vid författandet av en kandidatuppsats kommer endast tre nyckelbegrepp att väljas ut. När nyckelbegreppen är identifierade kommer (2) klustren att kartläggas. Kluster är de ord som visar sig – klustrar – runt nyckelbegreppen antingen genom sin faktiska närhet, att de är sammankopplade med ett ”and” eller ”but” eller att de är sammankopplade genom sin orsak och verkan – ett begrepp är beroende av ett annat, ett begrepp orsakar ett annat. När klustren är kartlagda ska en (3) skälig förklaring göras för varför man kan se dessa kluster.²⁰ När man väl har en lista över nyckelbegrepp och klusterord måste man välja ut vilka kluster som är mest intressanta och signifikanta för uppsatsens syfte för att sedan analysera dessa, i detta fall utifrån den variabel om hämnd som tidigare presenterats, samt den litteratur som presenterats.²¹ Enligt den framstående språkteoretikern Kenneth Burke kartlägger kluster omedvetet värden som motiverar eller driver en talare att associera en bild eller ett ord med ett annat. Klustren kan bestå av ord, symboler eller andra retoriska enheter. De individuella bilderna sätts sedan samman till kluster för att avslöja en motiverande eller ideologisk kraft.²²

Vad som är viktigt att påpeka med metoden för klusteranalys är att det är en relativt begränsad metod. En stor del av analysen blir beroende av hur analytikern tolkar resultaten kring vilken association klusterorden har med nyckelbegreppet. Detta är problematiskt, då slutsatsen är helt beroende av analytikerns tolkning, något

---

²⁰ Johansson, Lisa. *Barnfattigdom: En retorisk analys av begreppet barnfattigdom i svensk politik och media*. Örebro universitet. ORU-HUS/RET-GK-2012/0006—SE. HumUS-akademien. 2012-09-21. s. 13-16. Hämtad: 2013-03-09.

²¹ Foss, Sonja. *Rhetorical Criticism*, 4th ed. Long Grove: Waveland Press. 2008. s. 66.

²² Paul E. Mabrey III, *Hurricane Katrina and the Third World: A cluster Analysis Of the "Third World" Label In the Mass Media Coverage Of Hurricane Katrina* (Georgia 2009), s. 15.

som är än mer problematiskt är att komma runt detta problem. Lösningen blir här att i så stor utsträckning som möjligt ange alternativa tolkningar och stärka med annan forskning på de ställen där det är tydligt att sådana alternativa tolkningar kan göras.

Metoden för klusteranalys används i denna uppsats för att nå förståelse kring presidenternas eventuella uttryck för hämndbegär samt att nå förståelse kring vilka världsbilder som konstrueras. Nedan följer beskrivning av nyckelbegrepp och klusterord.

NYCKELBEGREPP

Om man studerar presidenttalen (2001,²³ 2006,²⁴ 2011²⁵) kan man tydligt se att dessa tre begrepp spelar en central roll inom den amerikanska presidentretoriken och därför kommer jag att titta närmre på dessa:

- Freedom
- Terror
- Justice

Någon åtskillnad mellan talen görs alltså inte vad gäller nyckelbegreppen då detta ej ansågs behövas då talens likheter vad gäller återkommande teman och begrepp är slående. Däremot kommer klusterorden att delas in i grupper baserat på vilket tal de nämns i.

KLUSTERORD

Statement by the President in His Address to the Nation (2001)

Freedom: Our, light, good, just, America, the brightest beacon

Terror: Acts, attack, evil, war

Justice: Bring, unite, responsible, America

President's Address to the Nation (2006)

---

²³ Bush, W. George. *Statement by the President in His Address to the Nation*. The White House, Washington D.C., 2001-09-11. Hämtad 2013-02-20.

²⁴ Bush, W. George. *President's address to the Nation*. The White House, Washington D.C., 2006-09-11. Hämtad 2013-02-20. s.3

²⁵ President Obama, Barack. *WEEKLY ADDRESS: Remembering September 11th*. The White House. Office of the Press Secretary. 2011-09-10. Hämtad 2013-02-20.

Freedom: Power, choice, force, tolerance, struggle, America's

Terror: War, victory, evil, attack

Justice: Bring, America

Weekly Address: Remembering September 11th (2011)

Freedom: Stay true to the values, Americans, stronger, safer

Terror: Attacked us, no safe haven, we refuse to live in fear

Justice: Courage, precision, we finally delivered

2 LITTERATURÖVERSIKT OCH TIDIGARE FORSKNING

Att skriva om USA:s krigs-, utrikes- och säkerhetspolitik är inte en ny företeelse, bara i Sverige finns det förmodligen metervis med uppsatser och avhandlingar – inte att förglömma är all den facklitteratur som skrivits om ämnet. Det som skiljer mig från mängden är att jag har valt att analysera tre olika presidenttal – från 2001; 2006; och 2011 utifrån en klusteranalytisk metod och med hjälp av teorier om internationell hämnd för att utröna på vilka grunder hämndbegär kan tänkas ha tagit sig i presidentämbetets retorik efter 11 september-attackerna och kriget mot terrorismen.

Det relativt nya begreppet *Internationell hämnd* har varit det fokus som använts under mina sökningar efter stödjande forskning, något som har visat sig vara ett relativt svårt fokus då forskningen inte har framskridit lika fort på denna arena. *Internationell hämnd* är överraskande nog en sällan utforskad del av internationella relationer, något som även nämns i den artikel som jag har valt för att stödja mina analyser. Den teori som jag har valt att använda på analysresultatet är framtagen av två israeliska forskare (Oded Löwenheim och Gadi Heimann) som genom utformandet av sina tre hämndvariabler valt att analysera Israel-Hizbollah-konflikten (2006). De har i sin analys dragit slutsatsen att Israel, utan den till viss del lagstadgade negativa reciprociteten, hade kunnat göra sig skyldiga till större hämndrelaterad skada, då den moraliska och emotionella kränkningen ansågs vara så pass stor.²⁶ Vad som dock kan ses som en svaghet är avsaknaden av andra, lika trovärdiga vetenskapliga teorier angående fenomenet internationell hämnd. Det finns artiklar och essäer som behandlar hämnd, men antingen så passar de inte med syftet eller så känns deras framtoning partisk.

För att stödja Löwenheim et als teorier om negativ reciprocitet så har en artikel från tidningen *Political Psychology* använts, denna är skriven av Paul Eder, Karl Aquino, Carl Turner och Americus Reed. Artikeln undersöker förekomsten av normer kring negativ reciprocitet på det personliga och moraliska planet, alltså benägenheten att se hämnd som ett lämpligt tillvägagångssätt vid oegentligheter. I artikeln undersöks vilken roll dessa normer tog sig genom att analysera reaktioner på händelserna vid Abu Ghraib-fängelset 2004. Resultaten visade att de personer som ansåg att militärpersonalen vid fängelset gjorde fel var mer benägna att anse att

---

²⁶ Löwenheim, Oded. Heimann, Gadi. *Revenge in International Politics*. Security Studies, nr. 17. s. 685–724, 2008. s. 693-696.

soldaterna skulle straffas och att det utmätta straffet skulle vara som en slags moralisk ursäkt till de drabbade – Kan jämföras med Talionprincipen: Öga för öga, tand för tand.²⁷ Denna artikel, *Punishing Those Responsible for the Prison Abuses at Abu Ghraib: The Influence of the Negative Reciprocity Norm (NRN)*, går alltså mer på det personliga planet och har bidragit med nya tankegångar kring den mänskliga faktorn vid retorisk krigföring.²⁸

Dale T. Millers artikel i *Annual Review of Psychology* från 2001 vid namn *Disrespect and the Experience of Injustice* har bidragit med förståelse kring vilka samband som existerar mellan ickerespekt och ilska, ickerespekt och orättvisa och ilska i samband med orättvisa. Miller utforskar även vilka former hämnd kan ta och vilka de olika målen för hämnd kan vara.²⁹

Jacqueline M. Grays och Margareth A. Wilsons artikel *Understanding the 'War on Terrorism': Responses to 11 September 2001* i tidskriften *Journal of Peace Research* från år 2006 är en studie som ämnar att undersöka hur folk förstod och förstår kriget mot terrorismen. Studien identifierar fem ”budskap” som kan ha förmedlats genom de möjliga repressalier som skulle kunna vidtas som svar på terroristattacker. Dessa fem budskap är: Förhandling med terrorister, militära aktioner mot terrorister, diplomatiska diskussioner med länder som stöder terrorister, ekonomiska sanktioner gentemot terrorister och militära åtgärder mot länder som stöder terroristverksamhet. Repressalierna förstods i studien som åtgärder för att visa att terrorism inte tolereras och att den skulle elimineras. Denna artikel har hjälpt mig att förstå hur diplomati, förhandlingar och icke-militära interventioner kunde tolkas som avskräckande, medan de mer allvarliga militära sanktionerna kunde tolkas som hämnd. De poängterar att ytterligare forskning krävs för att bekräfta de resultat som studien fick.³⁰

Artikeln *A Prospective Investigation of the Relationship Between Just-World Beliefs and the Desire for Revenge After September 11, 2001* i tidskriften *Psychological Science* undersöker relationen mellan individers tro på en rättvis värld

---

²⁷ Nationalencyklopedin. *Jus Talionis*. hämtad 2013-02-20.

²⁸ Eder, Paul. Aquino, Karl. Turner, Carl. Reed, Americus. *Punishing Those Responsible for the Prison Abuses at Abu Ghraib: The Influence of the Negative Reciprocity Norm (NRN)*. *Political Psychology* 27. nr. 6. s. 807–821. December, 2006.

²⁹ Miller, T. Dale. *Disrespect and the Experience of Injustice*. *Annual Review of Psychology*, 2001. Nr. 52 s. 527–553.

³⁰ Gray, M. Jacqueline. Wilson, A. Margareth. *Understanding the 'War on Terrorism': Responses to 11 September 2001*. *Journal of Peace Research*. vol. 43, no. 1, 2006, pp. 23–36. Sage Publications (London, Thousand Oaks, CA and New Delhi) s. 23.

och deras hämndbegär gentemot de ansvariga för 11 september-attackerna. Man upptäckte i studien, vilken utfördes på åttiotre studenter, att ju starkare de tillfrågade hade ansett principen om en rättvis värld var, desto mer bekymrad var man över attackerna. Hämndlystnaden var hos dessa också större än hos de som hade en mer cynisk inställning till världen. Sambandet mellan tron på en rättvis värld och hämndbegär förmedlades av känslor som ångest och hjälplöshet, detta som ett svar på terroristattackerna.³¹

Paul Dumouchels artikel *Revenge or Justice? Obama gets Osama* i tidskriften *Journal of Violence, Mimesis and Culture* undersöker huruvida rättvisa som begrepp innehåller hämnd, och kommer fram till att hämnd utgör en form av rättvisa men att rättvisa i sin tur innebär en begränsning av den personliga lusten att hämnas. På olika sätt ”bestämmer” rättvisan i vilken domän hämnd kan anses vara legitimt.³²

---

³¹ Kaiser, R. Cheryl. Vick, S. Brooke. Major, Brenda. *Prospective Investigation of the Relationship Between Just-World Beliefs and the Desire for Revenge After September 11, 2001*. Psychological Science 2004. Volume 15. No. 7: p. 503-507. s. 503.

³² Dumouchel, Paul. *Revenge or Justice? Obama gets Osama*. Contagion: Journal of Violence, Mimesis, and Culture, Vol. 19, 2012, pp. 9–18. ISSN 1075-7201. s. 12.

3 KRIGET MOT TERRORISMEN – EN ÖVERSIKT

Den 11 september, 2001, slogs världen av både häpnad och sorg när en rad terrorattacker utfördes på amerikansk mark – de så kallade 11 september-attackerna. Det var en terrorhandling som ledde till att tusentals oskyldiga människor miste livet men också till ett djupt kränkt USA som kraftigt fick ompröva både sin utrikes- och säkerhetspolitik.³³ Det var en händelse lika omfattande som Berlinmurens fall enligt vissa teoretiker då denna händelses effekter blev enorma. George W. Bush, dåvarande president i USA, tog hastigt beslutet att terrorn inte bara skulle bekämpas med vanliga medel, president Bush valde att förklara krig mot terrorismen.³⁴ I sitt tal till den amerikanska kongressen, 20 september 2001, klargjordes det att:

”Our war on terror begins with Al Qaida, but it does not end there. It will not end until every terrorist group of global reach has been found, stopped, and defeated.”³⁵

Som en direkt och nästintill impulsartad konsekvens av dessa attacker, så bildade Bush-administrationen ett nytt departement – Department of Homeland Security. Med Department of Homeland Security, översätts vanligtvis med *departementet för rikets säkerhet*, kom även nya stränga lagar. Främst i form av dokument som *The National Security Strategy of the United States of America* och *USA PATRIOT act of 2001*. De båda är dokument som medförde utökade möjligheter för den amerikanska staten att kontrollera sina invånare och besökare, främst i form av ökad kontroll av resenärer och avlyssning av vanliga, amerikanska medborgares telefonsamtal.

Den amerikanska krigs-, utrikes- och säkerhetspolitiken blev tillstramad vilket resulterade i att nära 1200 personer, under bara några månader efter 11 september-attackerna, häktades på amerikansk mark. USA:s starka roll i FN:s säkerhetsråd ledde inte bara till en resolution som godkände ”USA:s rätt till självförsvar” – alltså ett godkännande från FN att attackera Afghanistan, utan också till en uppstramning av policyn även där. Bland annat FN:s sanktionskommitté accepterade blint president Bush-administrationens lista på al-Qaida-vänliga organisationer – en manöver som

---

³³ Global Issues. *War on Terror*. Hämtad: 2013-03-04.

³⁴ Liedman, Sven-Eric, *Från Platon till kriget mot terrorismen: de politiska idéernas historia*, 14., [omarb.] uppl., Bonnier, Stockholm, 2005. s. 315-16.

³⁵ President George W. Bush’s speech to a Joint Session of Congress, Sept. 20, 2001. Hämtad: 2013-03-04.

ledde till att många felaktigt anklagade organisationer fick sina tillgångar frysta och spärrade.³⁶

Man stramade inte bara åt sin politik på hemmaplan – man inledde även kriget mot terrorismen. Efter FN:s godkännande, den 7 oktober 2001 genom att tillsammans med Storbritannien fullständigt meja ner talibanrörelsen i Afghanistan.³⁷ Efter ett snabbt amerikanskt/brittiskt maktövertagande genom ett mycket intensivt och framgångsrikt bombangrepp, infångades hundratals talibaner och förmodade al-Qaida-medlemmar som alla skeppades till Guantanamo Bay Naval Base (GTMO) på Kuba för förhör och rättegång. Antalet döda till följd av bombintensiven, beräknades runt årsskiftet mot år 2002 uppgå till runt 3000 individer. Vilket ironiskt och ungefärligt nog motsvarar offren för 11 september-attackerna. Den ökände al-Qaida-ledaren Usama bin Laden befann sig dock fortfarande på fri fot – hade USA verkligen fått den återupprättelse som de hade förväntat sig och ansågs deras ”rätt till självförsvar” implementerad?³⁸

Kriget mot terrorismen har på många sätt lett till en påverkan av våra civila fri- och rättigheter genom att stater nu, tack vare USA, getts en licens på att det är tillåtet att krossa motståndare om det görs i kriget mot terrorismens namn. Exempel på länder som ”hoppat på anti-terrortåget” är Kina och Ryssland – länder som sällan förknippas med demokratiska fri- och rättigheter – som, likt USA, använt kriget mot terrorismen i form av en ursäkt till att ockupera, tortera och döda.³⁹

---

³⁶ Nationalencyklopedin. *11 september-attackerna: Konsekvenser*. Nationalencyklopedin, hämtad 2013-03-04.

³⁷ Gray, M. Jacqueline. Wilson, A. Margareth. *Understanding the 'War on Terrorism': Responses to 11 September 2001*. Journal of Peace Research. vol. 43, no. 1, 2006, pp. 23–36. Sage Publications (London, Thousand Oaks, CA and New Delhi) s. 23.

³⁸ Ibid.

³⁹ Ishay, Micheline R., *The history of human rights: from ancient times to the globalization era*, University of California Press, Berkeley, 2004. s. 279-82.

4 UNDERSÖKNING – TAL TILL NATIONEN

Nedan presenteras resultatet av den klusteranalys som har gjorts på de tre presidenttal som valts ut. Först genomgås varje nyckelbegrepp för sig, med tillhörande klusterord, för att sedan avslutas med en analys i vilken de teoretiska utgångspunkterna ska få bidra med intressanta slutsatser.

4.1 2001-09-11 – STATEMENT BY THE PRESIDENT IN HIS ADDRESS TO THE NATION

TERROR

Nyckelbegreppet *terror* är ett ord som tillsammans med ordet frihet har kommit att förknippas med USA under 2000-talet. Det är ett flitigt använt ord i de tal som tagits del av och ett ord vars främsta användningsområde och syfte är att dehumanisera fienden men det används även för att upphöja den egna nationen. På många sätt är *terror* det övergripande nyckelbegreppet i den här studien.

I president George W. Bushs tal från år 2001 nämns detta nyckelbegrepp i olika varianter (*terror -ism, -ists etc.*) fem gånger.⁴⁰ *Terror* är en självklar definition på ett ”ont” nyckelbegrepp då ordet inte sällan används för att beskriva attacker mot samhällets sårbarhet. De ord som finns klustrade kring begreppet *terror* är främst *attack, evil* och *war*. Paralleller kan dras till att den amerikanska friheten har blivit attackerad av en ond kraft och att ett krig mot denna aktör är det enda rätta. I detta krig, ska sedan den amerikanska nationen stå enad tillsammans med alla i världen som vill ha fred och säkerhet. Klusterordet *war* är det enda av orden som kan ges en positiv innebörd, då *war* ges innebörden av att vara nationssamlade, att man tillsammans samlas kring en tro på den egna nationens kärnvärden och står upp mot allt som är orätt i världen.

President George W. Bush menar övergripande med sitt tal att terrorister kanske kan skaka om de fundament som USA:s byggnader står på – men inte de grundvalar som USA som nation vilar på och spelar då än tydligare på folks patriotiska inställning. I denna del av talet benämner han också amerikanerna som ett stort folk som utgör en stor nation och som efter dessa dåd kommer att göra allt i sin makt för att försvara sitt land. Dale T. Miller menar att det är de kränkningar som

---

⁴⁰ Bush, W. George. *Statement by the President in His Address to the Nation*. The White House, Washington D.C., 2001-09-11. Hämtad 2013-02-20.

anses vara de mest moraliskt förkastliga, till exempel kränkningar av grundläggande moraliska normer, regler och principer, som leder till hämndaktioner.⁴¹ Men en av Löwenheim et als teser är att stater vars ideologiska förankring är djupt rotad i materiella och kapitalistiska symboler ser attacker mot dessa som lika djupt kränkande som attacker mot då exempelvis djupt rotade kärnvärden, så som moraliska normer.⁴²

President George W. Bush menar dock att dåden endast krossade det stål som utgjorde byggnaderna men att terroristerna inte kan inbringa en buckla på det stål som utgör den amerikanska viljan och beslutsamheten att skipa rättvisa, respektive upprätthålla en säker värld. Man kan se det som en krigsuppmuntran, en uppmuntran att ta till vapen mot terrorismen och söka rättvisa för de amerikanska liv, samt värderingar, som stupat och begravts i rasmassorna. Terror ges innebörden av att vara inte bara USA:s utan hela den demokratiska omvärldens svurne fiende, antonymen till frihet och rättvisa.

FREEDOM

Nyckelbegreppet *freedom* kan ses som det definierande ordet för den amerikanska mentaliteten, på många sätt en antonym till det föregående nyckelbegreppet *terror*. I talet från 2001 nämns *freedom* tre gånger. *Freedom* är ett ord vars innebörd är positiv, dock så ges *freedom* även en innebörd som kan kopplas till sårbarhet, att den amerikanska friheten har blivit attackerad och detta på grund av att man är "...*the brightest beacon for freedom and opportunity in the world.*"⁴³

Andra ord som klustrar kring nyckelbegreppet är *our*, *light*, *good*, *just* och *America* vilket måste ses som tydliga exempel på hur president George W. Bush ser på sin nation och dess värden genom att *freedom* återkopplar till det amerikanska, goda sättet att leva på. Det nämndes tidigare att *terror* och *freedom* på många sätt används som antonymer mot varandra, orden tillåts definiera de två sidorna av konflikten – de frihetshatande extremisterna och de frihetsälskande amerikanska medborgarna. Många har menat på att demokratiska frihetssträvanden är den direkta

---

⁴¹ Miller, T. Dale. *Disrespect and the Experience of Injustice*. Annual Review of Psychology, 2001. Nr. 52 s. 527–553. s. 536.

⁴² Löwenheim, Oded. Heimann, Gadi. *Revenge in International Politics*. Security Studies, nr. 17. s. 685–724, 2008. s. 723.

⁴³ Bush, W. George. *Statement by the President in His Address to the Nation*. The White House, Washington D.C., 2001-09-11. Hämtad 2013-02-20.

motsatsen till de totalitära anspråk som terrorism står för och att frihet och demokratisering är de enda vapen som biter på terror- och fanatism.⁴⁴ Frihet kan ses som en av de principer som utgör grunden för de medborgerliga rättigheter som USA:s grundvalar vilar på, detta gör att kränkningen av denna princip smärtar mer. Enligt Löwenheim et al så ökar risken för hämndaktioner vid moraliskt och emotionellt förkastliga kränkningar då impulsiva känslor som ilska, hat och frustration uppstår.

Kränkningar av grundläggande samhällsbärande rättigheter ökar ilskan som i sin tur ökar risken för hämnd på grund av att grundläggande rättigheter är väsentliga för en stats innanförskaps-/utanförskapskänsla, dessa rättigheter är det specifika för just det samhället och kan ses som ett slags samhällsidentitet.⁴⁵ Om man då ska se frihet som det ord vars betydelse står för mycket utav sinnebilden för det amerikanska samhället och för de moraliska principer som USA vilar på så kan den första hämndvariabeln ses som uppfylld. Detta görs väldigt tydligt mot slutet av talet, då president Bush proklamerar att det amerikanska folket aldrig kommer att glömma denna dag och att allt ska göras för att offensivt försvara den amerikanska friheten. Den amerikanska rättvisan skall inte bara segra, den ska även spridas och rättvisa kommer att skipas.⁴⁶

Spridningen av värden eller syftet att förändra gärningsaktörens trossystem kan fungera som en sorts vedergällning, spår av detta går att finna i den avslutande paragrafen i president George W. Bushs tal.⁴⁷ Spridningen ges här en defensiv innebörd.

“None of us will ever forget this day. Yet, we go forward to defend freedom and all that is good and just in our world.”⁴⁸

JUSTICE

Ett nyckelbegrepp vars förekomst i talet från 2001 inte är lika hög men däremot vars innebörd är väldigt viktig är begreppet *justice*. *Justice* nämns två gånger, de ord som

---

⁴⁴ Göteborgsposten. *Frihet är vapen mot terror*. Hämtad: 2013-02-20.

⁴⁵ Feinberg, Joel. *Rights, Justice, and the Bounds of Liberty*. Princeton University Press, 1980. s. 151.

⁴⁶ Bush, W. George. *Statement by the President in His Address to the Nation*. The White House, Washington D.C., 2001-09-11. Hämtad 2013-03-04.

⁴⁷ Gray, M. Jacqueline. Wilson, A. Margareth. *Understanding the 'War on Terrorism': Responses to 11 September 2001*. Journal of Peace Research. vol. 43, no. 1, 2006, pp. 23–36. Sage Publications (London, Thousand Oaks, CA and New Delhi). s. 26.

⁴⁸ Bush, W. George. *Statement by the President in His Address to the Nation*. The White House, Washington D.C., 2001-09-11. Hämtad 2013-03-04.

klustrar kring nyckelordet är *bring, unite, responsible* och *America*. Nyckelbegreppet *justice* kan både ses som ett verktyg för att sprida frihet och rättvisa men också för att hämnas de attacker som det amerikanska samhällets grundvalar utsatts för, ordet ges därmed en dubbelbottnad innebörd – det är både positivt och negativt, gott och ont.

I talet från 2001 menar president George W. Bush att de ansvariga ska tas/föras (*bring*) inför den amerikanska rättvisan vilket implicerar ett tvång, något som inte är frivilligt men som är nödvändigt. Bush nämner även att man har utökat resurserna för den amerikanska förmågan att utkräva rättvisa. Även *justice* ges innebörden av att vara ett amerikanskt kärnvärde, en princip som den amerikanska nationen kan samlas kring.

”This is a day when all Americans from every walk of life unite in our resolve for justice and peace.”⁴⁹

Paul Dumouchel menar att *rättvisa* som begrepp innehåller hämnd, att hämnden utgör en form av *rättvisa*. *Rättvisa* i sin tur innebär en begränsning av den personliga lusten att hämnas. På olika sätt ”bestämmer” *rättvisan* i vilken domän hämnd kan anses vara legitimt. Hämnd är alltså, menar Dumouchel, underordnad och en antonym till *rättvisa* samtidigt som den ingår i begreppet. Relationen mellan hämnd och *rättvisa* är dock inte hierarkisk, snarare generativ – relationen sinsemellan begreppen ger något som begreppet inte kunde ha producerat på egen hand.⁵⁰

4.2 2006-09-11 – FEM ÅR SENARE – PRESIDENT’S ADDRESS TO THE NATION FREEDOM

Nyckelbegreppet *freedom* nämns elva gånger i president George W. Bushs tal till nationen fem år efter 11 september-attackerna. De ord som klustrar till *freedom* är *power, choice, force, tolerance, struggle* och *America’s*. *Freedom* är i detta talet ett enbart positivt laddat ord vilket man kan se genom att studera de ord som klustrar till begreppet där *tolerance, power* och *force* kan anses vara de mest talande. President George W. Bush talar även mycket om *America’s freedom* – än en gång leds vi in

---

⁴⁹ Bush, W. George. *Statement by the President in His Address to the Nation*. The White House, Washington D.C., 2001-09-11. Hämtad 2013-02-20.

⁵⁰ Dumouchel, Paul. *Revenge or Justice? Obama gets Osama*. *Contagion: Journal of Violence, Mimesis, and Culture*, Vol. 19, 2012, pp. 9–18. ISSN 1075-7201. s. 12.

mot resonemanget att *freedom* står för allt det goda i världen och att *freedom* är det starkaste vapnet mot terroristerna. Begreppen blir på så sätt även i detta tal antonymer till varandra.

Det som Löwenheim et al diskuterar kring grunden till en stats benägenhet att hämnas är moralisk och emotionell smärta. I de paragrafer där nyckelbegreppet *freedom* nämns är denna smärta ersatt av patriotism och tron på den egna nationens ideologi, men oroväckande ofta dras paralleller till kristna budskap och värden såsom frihet och värdighet (dignity) i motsats till Islams frihetshatande fanatiker – terroristerna. Kriget mot terrorismen ges därmed ett religiöst ansikte där värden som *freedom* – i denna uppsats tolkat som en synonym till USA – och terrorismens islamistiska extremister ställs mot varandra.

Det ska dock poängteras att den amerikanska administrationen har varit tydliga med att inte likställa islam med terrorism, den före detta biträdande försvarsministern ska i september 2006 inför the Islamic Society of North America ha sagt att ”[T]here is no contradiction between the peaceful religion of Islam and America’s values and principles.” Samtidigt har man poängterat att kriget i Irak inte är ett krig mot muslimska värderingar, snarare mot extremistiska grupperingar.⁵¹

TERROR

Nyckelbegreppet *terror* nämns i sin rena form tre gånger, och då i samband med att *war on terror* omtalas. Med ändelsen *-ists* uppgår det talet till sju. De ord som klustrar till *terror (-ists)* är *war*, *victory*, *evil* och *attack*. Nyckelbegreppet *terror* har även i detta tal getts innebörden, mycket med hjälp av klusterordet *evil*, av vad man kan anse vara motsatsen till det ”amerikanska”. Klusterorden *war* och *victory* syftar på det krig som president George W. Bush menar är på god väg att vinnas mot de onda krafter som söker förgöra den amerikanska nationen.

President George W. Bush talar mycket om en stärkt amerikansk identitet, men främst att nya policys har skapats för att underlätta spridningen av det amerikanska frihets- och demokratireceptet i världen och för att underlätta förgörelsen av den islamistiska extremismen.⁵²

---

⁵¹ Daloglu, Tulin. *Religion and the war on terror*. The Washington Times. 2006-10-23. Hämtad: 2013-03-05.

⁵² Bush, W. George. *President’s address to the Nation*. The White House, Washington D.C., 2006-09-11. Hämtad 2013-03-04.

”The attacks were meant to bring us to our knees, and they did, but not in the way the terrorists intended. Americans united in prayer, came to the aid of neighbors in need, and resolved that our enemies would not have the last word. The spirit of our people is the source of America's strength. And we go forward with trust in that spirit, confidence in our purpose, and faith in a loving God who made us to be free.”⁵³

Även om president Bush ofta använder inkluderande retorik så lyser det kristna budskapet igenom vid flera ställen i talet, i paragrafen ovan använder han Gud som ett argument för den frihet som det amerikanska folket har. Trots att det inte specifikt nämns att det är den kristna Guden som skänkt friheten till amerikanerna så görs detta underförstått.

Om man ska se på hämnd, utifrån Löwenheim et als teorier, som ett slags försök till att återfå sin forna glans och om vi ska se president George W. Bushs krig mot terrorismen som en amerikansk hämndaktion så känns det i detta tal i samband med de citat där nyckelbegreppet *terror* nämns på många sätt bekräftat. Miller T. Dale menar att hämnd ofta är ett uttryck för att visa sitt samhälles styrka och putsa upp den identitet som blivit nersmutsad.⁵⁴ Men även om mycket talar för att det skulle vara just hämndlystnad som uttrycks så är det komplicerat på flera sätt. Främst problemen kring moralisk smärta och om denna anses vara tillräckligt hög för den ”amerikanska smärttröskeln”? President George W. Bush ger i stället för hämndlystnad, ett uttryck för sin egen höga tro på den egna nationen, något som förmodligen bidrar till att släta ut de sår som terrorismen rivit upp i Bushs amerikanska samhälle.

JUSTICE

Nyckelbegreppet *justice* nämns en gång och de ord som klustrar till *justice* är *bring* och *America*. I den sektion där nyckelbegreppet *justice* nämns, med tillhörande klusterord, behandlar president George W. Bush det faktum att USA eliminerat och tagit tillfånga de flesta av de som varit med och planerat 11 september-attackerna samt att man avsatt talibanstyret i Afghanistan.

---

⁵³ Ibid. Hämtad 2013-03-04.

⁵⁴ Miller, T. Dale. *Disrespect and the Experience of Injustice*. Annual Review of Psychology, 2001. Nr. 52 s. 527–553. s. 536.

Budskapet som presidenten och vad han anser vara hela den amerikanska nationen vill förmedla till omvärlden är:

”Osama bin Laden and other terrorists are still in hiding. Our message to them is clear: No matter how long it takes, America will find you, and we will bring you to justice.”⁵⁵

Han talar om ett USA styrt av gemensamma föreställningar om vad rättvisa är, vars mål är att främja medlemmarnas bästa. Paralleller kan här dras till John Rawls teorier om rättvisa. Rawls menar att man kan se ett samhälle som en kooperativ verksamhet vars konflikter och sammanfallande intressen är kännetecknande för det samhället.⁵⁶ Genom att inkludera hela den amerikanska nationen, oberoende av vilken position man blivit tilldelad i det sociala systemet, ges alla ett gemensamt mål – Att terrorismen ska krossas och att de ansvariga ska ställas inför rättvisans hand. Även här kan en aning långdragna paralleller dras till Rawls rättviseteorier, nämligen den om okunnighetens slöja. De amerikanska medborgarna är alla individer med olika livsuppfattningar och social status, men i grund och botten är de skapade som *amerikaner* med *amerikanska* värderingar och principer, de har samma rättigheter på basis – och endast av det – att de är amerikanska medborgare: de har ett gemensamt mål, en gemensam konflikt och ett gemensamt intresse.⁵⁷ I mångt och mycket kan man se president George W. Bushs retorik som nationsbyggande, som en uppmuntran till att fortsätta vara starka och att fortsätta tro på den amerikanska nationens storhet. Vad han dock ämnar bygga sin starka nation kring är en konflikt.

4.3 2011-09-10 – TIO ÅR SENARE – WEEKLY ADDRESS: REMEMBERING SEPTEMBER 11TH

FREEDOM

Nyckelbegreppet *freedom* nämns en gång i president Barack Obamas tal från 10 september 2011, de ord och meningar som klustrar till detta nyckelbegrepp är *stay*

---

⁵⁵ Bush, W. George. *President's address to the Nation*. The White House, Washington D.C., 2006-09-11. Hämtad 2013-03-04. s. 2.

⁵⁶ Rawls, John. *Rättvis fördelning (1967)*. ur Hallberg, Peter. Jansson, Maria & Mörkenstam, Ulf (red.), *Tretton texter i politisk teori. 2.*, [utök.] uppl., Liber, Malmö, 2009. s. 235.

⁵⁷ *Ibid.* s. 236-237.

true to the values, Americans, stronger and safer. I det avsnitt i vilket president Barack Obama behandlar nyckelbegreppet *freedom* framhåller presidenten att terroristerna, trots sina ihärdiga försök, inte har kunnat förstöra den amerikanska enhetligheten. Presidenten betonar att "*We are Americans, and we are stronger and safer when we stay true to the values, freedoms and diversity that make us unique among nations.*"⁵⁸ Det övergripande budskapet som presidenten sänder kan ses som en vädjan till det amerikanska folket, ett budskap som talar om att de inte ska falla offer för viljan att hämnas utan fortsätta vara företrädare för de budskap som USA så stolt vilar på.

En annorlunda slutsats är att president Obama åsyftar att det inte är värt att lägga onödig energi på terroristerna – de är inte värdiga nog att förknippas med de amerikanska värdena. Den största skillnaden från de föregående talen är att president Obamas retorik är mer fokuserad på att skapa något som Joel Feinberg skulle kalla en "vi-känsla" kring de värden som den amerikanska nationen står för (där frihet måste ses som det mest talande exemplet).⁵⁹ Detta i motsats till de tal av president Bush som analyserats, där fokus mer än ofta ligger på att skapa en "vi-känsla" kring den konflikt som utlöstes av terrorattackerna år 2001.

TERROR

Nyckelbegreppet *terror* med ändelserna *-ist* och *-ize* förekommer tre gånger i talet. De ord som klustrar till begreppet är *attacked us, no safe haven* och *we refuse to live in fear*. Även i detta tal ges *freedom* och *terrorist* innebörden av att vara varandras antonymer samt att amerikanerna vägrar leva med den rädsla som terroristerna genom sina attacker mot hela den amerikanska nationen åsamkade dem tio år tidigare. Presidenten menar att terroristerna, trots sina ihärdiga försök, aldrig kommer att ges en fristad i världen på grund av den styrka som implementerats i de amerikanska myndigheterna och partnerskapen med omvärlden.

Ett återkommande tema i detta tal är den negativa kritik som president Obama ger den föregående presidenten George W. Bush och hans administration. Mycket av kritiken fokuserar på att det rent faktiskt gripits (elimineras) fler viktiga al-Qaida-ledare sedan president Obama tillträdde som ny president år 2008 än under

---

⁵⁸ President Obama, Barack. WEEKLY ADDRESS: Remembering September 11th. The White House. Office of the Press Secretary. 2011-09-10. Hämtad 2013-03-04. s. 1.

⁵⁹ Feinberg, Joel. *Rights, Justice, and the Bounds of Liberty*. Princeton University Press, 1980. s. 151.

Bushadministrationen 2001-2008. President Obama har också en eliminerad Usama bin Laden att stötta sig på, som den 2 maj, 2011, dödades av den amerikanska marinens specialförband.⁶⁰ En viktig vinst för president Obama men också för det amerikanska folket då känslan av att rättvisa skipats förstärks. Att själva hjärnan bakom 11 september-attackerna blivit tilldelad det mest slutgiltiga straffet och fått smaka på den amerikanska rättvisan kan ses som en verkligt viktig vinst i kriget mot terrorismen.

I motsats till vad vi kunde se i analyserna av president Bushs två tal, där man stundtals ges känslan av att för att vara amerikan krävs det att man har kristna värderingar, känns President Barack Obamas tal mer inkluderande. Presidenten vill samla alla sina medborgare i ett fack. Han vill skapa den ”innanförskapskänsla” som är specifikt för ett samhälle med starka gemensamma värden och principer. Denna innanförskapskänsla är något som är talande för den retorik som används, man vill ge känslan av att man är amerikan oberoende kön, etnicitet eller religiös tillhörighet, det enda som krävs är att man delar de ”amerikanska” värdena med varandra.⁶¹

JUSTICE

Huvudbegreppet *justice* nämns en gång i talet och de ord som klustrar till detta begrepp är *courage*, *precision* samt *we finally delivered*. I det stycke i vilket *justice* nämns behandlas det faktum att Usama bin Laden, hjärnan bakom attackerna, tillslut fick smaka på den amerikanska rättvisan. Klusterordet *courage* syftar på det mod som det amerikanska specialförband som utförde avrättningen innehade, medan *we finally delivered* kan tänkas syfta på hela den amerikanska nationens deltagande i matchen mot terrorismen – att man endast med uppbackning av nationen hade kunnat genomföra den operation som ledde till Usama bin Ladens död. Den känsla som presidenten med hjälp av sin retorik förmedlar är att säkerheten i det amerikanska samhället delvis är återställd då gärningsaktören blivit straffad vilket är ett av de kriterier som Löwenheim et al diskuterar med rättviseskipping i åtanke.⁶² Man kan därför påstå att presidenten syftar på att kampen mot terrorismen kanske inte är över men på god väg.

---

⁶⁰ President Obama, Barack. *Remarks by the President on Osama Bin Laden*. 2011-05-02. Hämtad 2013-03-04.

⁶¹ Feinberg, Joel. *Rights, Justice, and the Bounds of Liberty*. Princeton University Press, 1980. s. 151.

⁶² Löwenheim, Oded. Heimann, Gadi. *Revenge in International Politics*. Security Studies, nr. 17. s. 685–724, 2008. s. 693-696.

Paralleller kan här dras till teorier om tron på en rättvis värld. Så länge människor betar sig på ett ”rätt” sätt, kommer inte dåliga saker att hända dem. Ju mer människor stödjer sig på tron om en i grunden rättvis värld, desto mer säker känner man sig gentemot ett brett spektrum av hot. När sedan denna rättvisa värld rämner uppstår känslor som rädsla, stress, ångest och sårbarhet.⁶³ Känslor som Löwenheim et al anger vara kriterier för hämndlystnad. Även en artikel i tidningen *Psychological Science* diskuterar detta, att rättvisa åter kan skipas genom att straffa gärningsaktören för att söka återupprätta moraliska värderingar – genom att straffa gärningsaktören förminskas känslan av orättvisa, då denna aktör ”får vad den förtjänar”, därigenom segrar rättvisan.⁶⁴

4.4 SAMMANFATTANDE ANALYS

Genom 11 september-attackerna skapades en situation som öppnade upp för en mer våldsam retorik, något som vi kan se när vi observerar de klusterord som nämns i samband med nyckelbegreppen. Det nyckelbegrepp som man mest tydligt kan se har använts som ett uttryck för hämndbegär är *justice* och de ord som har klustrat kring detta. Enligt Löwenheim et als teori om internationell hämnd så beror behovet av att utsätta gärningsaktören för skada på hur kränkt och moraliskt felbehandlad staten och företrädarna för denna i fråga ”känner” sig. De kränkningar som sätter djupast spår är de som man själva anser vara de mest moraliskt förkastliga, exempel som nämnts är kränkningar av grundläggande moraliska normer, regler och principer.⁶⁵

Det är just på grund av detta som utifrån kommande attacker på dessa grundläggande normer skapar så pass starka reaktioner som hat, frustration och ilska. Dessa grundläggande normer utgör grunden på vilken det specifika samhället vilar på och skapar så att säga en samhällsidentitet.⁶⁶ Hämndlystnad kan därför anses vara ett försök från talarens sida, detta för att återfå sin forna glans, att visa sitt samhälles styrka och putsa upp den identitet som blivit nersmutsad. Säkerheten i samhället i

---

⁶³ Kaiser, R. Cheryl. Vick, S. Brooke. Major, Brenda. *Prospective Investigation of the Relationship Between Just-World Beliefs and the Desire for Revenge After September 11, 2001*. *Psychological Science* 2004. Volume 15. No. 7: p. 503-507. s. 503.

⁶⁴ Ibid. s. 504.

⁶⁵ Miller, T. Dale. *Disrespect and the Experience of Injustice*. *Annual Review of Psychology*, 2001. Nr. 52 s. 527–553. s. 536.

⁶⁶ Feinberg, Joel. *Rights, Justice, and the Bounds of Liberty*. Princeton University Press, 1980. s. 151.

fråga är inte garanterad förrän gärningsaktören har blivit straffad och man anser att rättvisa har blivit skipad.⁶⁷

Terror ges innebörden i alla tre talen av att vara inte bara USA:s utan hela den demokratiska världens svurne fiende, antonymen till frihet och rättvisa. Genom denna begreppsbyggnad legitimeras kriget mot terrorismen på basis av att frihet och en rättvis värld till varje pris måste beskyddas. Så länge människor betar sig mot varandra på ett rättvist sätt kommer rättvisan att upprätthållas. Ju starkare denna tron på en rättvis värld är, desto mer motståndskraftig känner man sig då mot ett mycket brett spektrum av hot.⁶⁸ Men vid attacker mot denna princip uppstår känslor som stress, rädsla, ångest och sårbarhet. Känslor som man i Löwenheim et als studie kan vara grunden till uttryck för hämndbegär. Rättvisa kan åter skipas och nationens ”rykte” rentvås genom att straffa gärningsaktören, för att på så sätt återupprätta moraliska värderingar. Genom att bestraffa illdåden förminskas känslan av orättvisa.⁶⁹

Retoriken i de tre talen är av inkluderande karaktär, man vill förmedla bilden av det amerikanska samhället som John Rawls menar vara en kooperativ verksamhet. Det som kännetecknar denna kooperativa verksamhet är dess sammanfallande konflikter och intressen.⁷⁰ Även paralleller, om än långdragna sådana, kan dras till Rawls teorier om okunnighetens slöja. Denna teori menar att alla individer i grund och botten är skapade som jämlikar oberoende av social status och livsuppfattningar.- I det här fallet gäller det de individer som räknas som *amerikaner* med *amerikanska* värderingar och principer. Amerikaner har samma rättigheter på basis av att de är just amerikanska medborgare. Kriterierna för detta är att de har ett gemensamt mål, en gemensam konflikt och ett gemensamt intresse.⁷¹

Mycket av retoriken i relation till 11 september-attackerna är nationsbyggande, som en uppmuntran till att fortsätta vara starka och att fortsätta tro på den amerikanska nationens storhet samt att frihet och demokrati kommer att segra mot ondska och terrorism. I de paragrafer där nyckelbegreppet *justice* nämns kan

---

⁶⁷ Löwenheim, Oded. Heimann, Gadi. *Revenge in International Politics*. Security Studies, nr. 17. s. 685–724, 2008. s. 693-696.

⁶⁸ Kaiser, R. Cheryl. Vick, S. Brooke. Major, Brenda. *Prospective Investigation of the Relationship Between Just-World Beliefs and the Desire for Revenge After September 11, 2001*. Psychological Science 2004. Volume 15. No. 7: p. 503-507. s. 503.

⁶⁹ Ibid. s. 504.

⁷⁰ Rawls, John. *Rättvis fördelning (1967)*. ur Hallberg, Peter. Jansson, Maria & Mörkenstam, Ulf (red.), *Tretton texter i politisk teori. 2.*, [utök.] uppl., Liber, Malmö, 2009. s. 235.

⁷¹ Ibid. s. 236-237.

dock paralleller dras till hämndlystnad. Paul Dumouchel menar att rättvisebegreppet innehåller ett uns av hämndlystnad men att rättvisa samtidigt innebär en begränsning av den personliga lusten att hämnas. Rättvisebegreppet kan på så vis ses som den faktor som bestämmer i vilken domän hämnd kan anses vara legitimt. Hämnd, menar Dumouchel, ingår som en del av begreppet rättvisa men begränsas samtidigt av denna. Hämnden ges därmed en generativ relation till rättvisa, alltså att relationen sinsemellan begreppen ger något som begreppet inte kunde ha producerat på egen hand.⁷² Retoriken som presidenterna använder kan dock inte ses som ett explicit uttryck för hämndlystnad, vad man dock kan påstå är att hämndlystenheten är gömd bakom budskap om rättviseskipping och spridningen av värden som frihet och demokrati.

---

⁷² Dumouchel, Paul. *Revenge or Justice? Obama gets Osama*. Contagion: Journal of Violence, Mimesis, and Culture, Vol. 19, 2012, pp. 9–18. ISSN 1075-7201. s. 12.

5 AVSLUTANDE DISKUSSION

Jag har med denna uppsats kommit fram till att moraliskt och emotionellt förkastliga attentat mot den egna nationens kärnvärden kan sätta igång en process vilket i vissa fall kan länkas till hämnd, men också törst efter rättvisa. Moraliskt och emotionellt förkastliga attentat mot en nations grundläggande principer kan ses på olika sätt av olika nationer, vissa stater reagerar som USA genom att ta i med hårdhandskarna medan andra kanske hade gjort på ett annat sätt. Det är svårt att veta då situationen som uppstod i samband med 11 september-attackerna är relativt unik.

USA kan reagera på detta vis på grund av att deras grundläggande principer och rättigheter är gällande och respekterade av anledningen att deras hegemoniska styrka är så pass stor. Utifrån den amerikanska kontexten, med ett fokus på presidenternas retorik, upplevdes terrorattentaten år 2001 förmodligen extra smärtsamma då attacken utfördes mot sinnebilderna av den amerikanska ekonomiska styrkan. Något som även Löwenheim et al har diskuterat i sin slutsats i vilken de nämner att nationer vars ideologi vilar på en materialistisk/kapitalistisk grund känner sig än mer kränkta vid en attack mot viktiga, materiella symboler.

Retoriken kring kriget mot terrorismen kan, men bör inte endast, ses som ett resultat av den kränkning som det amerikanska samhället och det amerikanska sättet att leva på utsattes för. Utifrån de resultat som har presenterats kan man dra slutsatsen att retoriken kring USA:s ”Krig mot terrorismen” från början var en reaktion på de händelser som kränkte de grundläggande principer och värden som USA så starkt står för, exempelvis *freedom*. Denna motreaktion som tydligt går att observera i den retorik som användes eskalerade senare till ett fullskaligt krig mot en i många fall osynlig och oorganiserad aktör för att, som ofta nämns i talen, skapa global säkerhet. Ett krig som efter ett tag började påverka alldeles för mycket på hemmafronten och som sög ut viktiga pengar ur den amerikanska statskassan. Pengar som kanske hade kunnat användas till viktigare poster i budgeten för att stävja exempelvis recessionen. En missnöjd och allt fattigare befolkning hjälper en inte att vinna några presidentval och det höjer definitivt inte förtroendet för den sittande administrationen.

De två presidenternas retorik handlar om att skapa en ”vi”-känsla, att få det amerikanska folket att känna sig som amerikaner igen, samlade kring ett gemensamt mål. Det är på detta sätt som ”Kriget mot terrorismen”, i min analys, har upplevts ur en amerikansk kontext. Kriget har genom retoriken i talen gjorts till en gemensam

kraftansamling för att söka återupprättelse för de liv som tagits men främst för att sprida det amerikanska frihetsbudskapet. Både 2006 och 2011 handlade merparten av talen om att kriget skulle avslutas, vilket resulterat i att USA nu har börjat dra tillbaka sina styrkor från både Irak och Afghanistan. En intressant parentes är man i de tre talen som valdes ut för analys kunde observera att *freedom* och *terror (-ism, -ist)* användes språkligt på ett sätt som gjorde orden till varandras antonymer, vilket också var en av anledningarna till att de valdes ut för analys.

Kriget mot terrorismen kan ses som ett nödvändigt ont beroende på de händelser som skakade USA den 11 september 2001, reaktionen från amerikanskt håll kan ses som legitim men effekterna har å andra sidan lett till onödigt mänskligt och civilt lidande och rädsla. Bevisen för att ”kriget mot terrorismen” skulle ha varit en hämndaktion är dock för svaga, man kan i stället med fördel benämna det som en i flera avseenden legitim reaktion på de moraliskt förkastliga attackerna som skakade grunden i den amerikanska politiken och kulturen.

”Kriget mot terrorismen” är ett försök till att skipa rättvisa och en säkrare omvärld. Retoriken som presidenterna använder kan, snarare än krigshetsning, ses som ett försök till att ena en trasig befolkning och putsa upp de nersmutsade värden som hela idén om USA bygger på. Det går dock stundtals att skymta en ”gömd” agenda där hämndlystenhet kan sägas vara närvarande, hämndlystenheten är alltså inte explicit uttalad, snarare gömd bakom budskap om främst rättviseskipning och på dessa grunder kan man därmed påstå att det förekommer uttryck för hämndbegär i presidenternas retorik i samband med och efter 11 september-attackerna.

REFERENSER

Litteratur

Amegashie, J. Atsu. Runkel, Marco. *The Paradox of Revenge in Conflicts*. Journal of Conflict Resolution. 2012, 56: 313.

Dumouchel, Paul. *Revenge or Justice? Obama gets Osama*. Contagion: Journal of Violence, Mimesis, and Culture, Vol. 19, 2012, pp. 9–18. ISSN 1075-7201.

Eder, Paul. Aquino, Karl. Turner, Carl. Reed, Americus. *Punishing Those Responsible for the Prison Abuses at Abu Ghraib: The Influence of the Negative Reciprocity Norm (NRN)*. Political Psychology 27. nr. 6. s. 807–821. December, 2006.

Feinberg, Joel. *Rights, Justice, and the Bounds of Liberty*. Princeton University Press, 1980.

Foss, K. Sonja. *Rhetorical Criticism*, 4th ed. Long Groove, Waveland Press. 2008.

Gray, Christine. *International law and the use of force*. 3rd ed., Oxford University Press. Oxford, 2004.

Gray, M. Jacqueline. Wilson, A. Margareth. *Understanding the 'War on Terrorism': Responses to 11 September 2001*. Journal of Peace Research. vol. 43, no. 1, 2006, pp. 23–36. Sage Publications (London, Thousand Oaks, CA and New Delhi)

Johansson, Lisa. *Barnfattigdom: En retorisk analys av begreppet barnfattigdom i svensk politik och media*. Örebro universitet. ORU-HUS/RET-GK-2012/0006—SE. HumUS-akademien. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:oru:diva-23285>
Hämtad: 2013-03-09.

Kaiser, R. Cheryl. Vick, S. Brooke. Major, Brenda. *Prospective Investigation of the Relationship Between Just-World Beliefs and the Desire for Revenge After September 11, 2001*. Psychological Science 2004. Volume 15. No. 7: p. 503-507.

Liedman, Sven-Eric. *Från Platon till kriget mot terrorismen: de politiska idéernas historia*, 14., [omarb.] uppl., Bonnier. Stockholm, 2005.

Löwenheim, Oded. Heimann, Gadi. *Revenge in International Politics*. Security Studies, nr. 17. s. 685–724, 2008.

Miller, T. Dale. *Disrespect and the Experience of Injustice*. Annual Review of Psychology, 2001. Nr. 52 s. 527–553.

O’neal, J. Michael. Salem Press. *Milestone documents in American History. George W. Bush’s Address to the Nation on September 11, 2001*. s. 2066. Hämtad: 2013-03-03. http://salempress.com/store/pdfs/Address_to_the_Nation.pdf

Paul E. Mabrey III, *Hurricane Katrina and the Third World: A cluster Analysis Of the "Third World" Label In the Mass Media Coverage Of Hurricane Katrina* (Georgia 2009).

Rawls, John. *Rättvis fördelning (1967)*. ur Hallberg, Peter. Jansson, Maria & Mörkenstam, Ulf (red.), *Tretton texter i politisk teori*. 2., [utök.] uppl., Liber, Malmö, 2009.

Summerfield, Derek. *Effects of war: moral knowledge, revenge, reconciliation, and medicalised concepts of "recovery"*. British Medical Journal – BMJ. Volume 325. 9 november, 2002.

Övrig litteratur

Balz, Dan. Abramowitz, Michael. The Washington Post. *President tries to win over a war-weary population*. 2006-09-12. http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/09/11/AR2006091101416_2.html Hämtad 2013-03-03

Bush, W. George. *President’s address to the Nation*. The White House, Washington D.C., 2006-09-11. <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2006/09/print/20060911-3.html> hämtad 2013-03-03.

George W. Bush's speech to a Joint Session of Congress, Sept. 20, 2001.

<http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/09/20010920-8.html> hämtad: 2013-03-04.

Bush, W. George. *Statement by the President in His Address to the Nation*. The White House, Washington D.C., 2001-09-11. <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/09/print/20010911-16.html> hämtad 2013-03-03.

Global Issues – *War on Terror*: <http://www.globalissues.org/issue/245/war-on-terror> hämtad: 2013-03-04.

Human Rights Watch. *United States: Guantánamo Two Years On*. 9 januari, 2004. <http://hrw.org/english/docs/2004/01/09/usdom6917.htm> s. 2. Hämtad 2013-03-04.

Manarch, Jean Marc. *The War on Terror in numbers*. <http://owni.eu/2011/05/05/the-war-on-terror-in-numbers/> skriven: 2011-05-05. hämtad: 2013-03-04.

Nationalencyklopedins nätupplaga. *11 september-attackerna: Konsekvenser*. <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/11-september-attackerna/konsekvenser>, Nationalencyklopedin, hämtad 2013-03-04.

Nationalencyklopedins nätupplaga. *Reciprocitet*. <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/reciprocitet>, Nationalencyklopedin, hämtad 2013-03-04.

Obama, Barack. Biden, Joe. *A Blueprint for Change – Obama and Biden's plan for America*. Obama '08. <http://blatantreality.com/wp-content/uploads/2009/05/obamablueprintforchange.pdf> Hämtad: 2013-03-04.

President Obama, Barack. *Remarks by the President on Osama Bin Laden*. 2011-05-02. <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/05/02/remarks-president-osama-bin-laden> hämtad 2013-03-04.

President Obama, Barack. WEEKLY ADDRESS: Remembering September 11th.

The White House. Office of the Press Secretary. 2011-09-10.

<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/09/10/weekly-address-remembering-september-11th> Hämtad 2013-03-04.

Pressmeddelande. Parlamentet uppmanar USA att stänga fånglägret på Guantanamo

Bay [http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=IM-](http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=IM-PRESS&reference=20060608IPR08814&language=SV)

[PRESS&reference=20060608IPR08814&language=SV](http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=IM-PRESS&reference=20060608IPR08814&language=SV) hämtad 2013-03-04.

Therner, Bengt. *Fem år i fångläger utan rättslig prövning*. SR – Sveriges Radio.

Publ. 2007-01-10.

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=1137246> hämtad:
2013-03-04.

Werner, Erica. The Huffington Post. *Obama Weekly Address: President Calls For*

Unity On 9/11 Anniversary. [http://www.huffingtonpost.com/2011/09/10/obama-](http://www.huffingtonpost.com/2011/09/10/obama-weekly-address-9-11-anniversary_n_956622.html)

[weekly-address-9-11-anniversary_n_956622.html](http://www.huffingtonpost.com/2011/09/10/obama-weekly-address-9-11-anniversary_n_956622.html) hämtad: 2013-03-03.